

### Biuletenio tematika ir tema

Klimato kaita

### Biuletenio laidos antraštė, probleminis klausimas

## JAV pasitraukimo iš Paryžiaus susitarimo dėl klimato kaitos priežastys ir pasekmės

### Esminiai žodžiai

Klimato kaita, klimato politika, Paryžiaus susitarimas dėl klimato kaitos, Jungtinės Amerikos Valstijos, Europos Sąjunga, „Projektas 2025“, tarptautiniai santykiai

### Serija ir registracijos numeris

S-2025-2

### Leidimo data

2025-03-05

### Leidimo vieta

Vilnius

### Žanras

Analitinė apžvalga  Kita

### Šaltiniai: kategorijos

- Teisės aktai  Politinė komunikacija  
 Analitinių centrų kūriniai / leidiniai  
 Žiniasklaidos turinys  Socialinių tinklų turinys  
 Statistiniai duomenys  Mokslo darbai  
 Metainformaciniai produktai  
 Išviešinti slapti / privatūs duomenys

### Šaltiniai: nuo - iki

2017 06 17 -  
2025 03 10

### Šaltiniai: kalbos

- Lietuvių k.  Lenkų k.  
 Anglų k.  Kitos ES kalbos  
 Rusų k.  Kitos

### Citavimui (APA stiliumi)

Nacionalinė biblioteka, Informacijos analitikos skyrius (2025). *JAV pasitraukimo iš Paryžiaus susitarimo dėl klimato kaitos priežastys ir pasekmės* (S-2025-2). Vilnius.

### Kontaktiniai duomenys

Informacijos analitikos skyrius; analitika@lnb.lt. Nacionalinė biblioteka, Gedimino pr. 51, 01109 Vilnius.

### Turinio apžvalga

Šiame analitiniame darbe apžvelgiamas JAV pasitraukimo iš Paryžiaus susitarimo dėl klimato kaitos istorinis kontekstas, priežastys ir galimos pasekmės Jungtinių Valstijų ekonomikai ir santykiams su sąjungininkais.

## 1. Įžanga

2025 metų sausio mėnesį Jungtinės Amerikos Valstijos (JAV) pasitraukė – jau antrą kart – iš 2015 m. priimto Paryžiaus susitarimo dėl klimato kaitos<sup>1</sup>. Tai reikšmingas įvykis, galintis daryti nemenką žalą pasaulinėms kovoms su klimato kaita pastangoms.<sup>2</sup> Pavyzdžiui, **šis sprendimas gali turėti įtakos tikslui mažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas (ŠESD)**. Jungtinės Valstijos yra antras didžiausias šių teršalų šaltinis pasaulyje po Kinijos. Pasitraukimas iš minėto tarptautinio Susitarimo leidžia JAV

<sup>1</sup> Visuotinė lietuvių enciklopedija. (2021 m. birželio 14 d.). Paryžiaus susitarimas dėl klimato kaitos. Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/straipsnis/paryziaus-susitarimas-del-klimato-kaitos/>

<sup>2</sup> Council of the European Union. Paris Agreement on climate change. (2025). Prieiga per internetą: <https://www.consilium.europa.eu/lt/policies/paris-agreement-climate/>

Council of the European Union. Timeline of the Paris Agreement. (2025). Prieiga per internetą:

<https://www.consilium.europa.eu/lt/policies/paris-agreement-climate/timeline-paris-agreement/>

Jungtinės Tautos patvirtino gavusios JAV pranešimą apie traukimąsi iš Paryžiaus susitarimo. (2025 m. sausio 28 d.). Prieiga per internetą: <https://www.alfa.lt/pasaulis/jungtines-tautos-patvirtino-gavusios-jav-pranesima-apie-traukimasi-is-paryziaus-susitarimo/-40341470/>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

atsisakyti ambicingų įsipareigojimų, tarp kurių – buvusio prezidento Joe Bideno duotas pažadas per dešimtmetį sumažinti ŠESD emisijas apie 66 proc. nuo 2005-ųjų lygio.<sup>3</sup> Dėl to gali nukentėti tarptautinės bendruomenės pastangų sumažinti ŠESD emisijas efektyvumas, o pasauliui gresia atitolti nuo sutarto tikslo užtikrinti, kad vidutinės globalios oro temperatūros kilimas būtų mažesnis nei 2 °C.<sup>4</sup>

Svarbu ir tai, **kaip į šį JAV žingsnį reaguos kitos šalys**. Neatmetama, kad JAV pasitraukimas kai kurioms valstybėms taps paskaita padidinti jų kovos su klimato kaita pastangas, siekiant kompensuoti šį praradimą. Tačiau kyla ir abejonių, ar dalis šalių nesumažins savo įsipareigojimų, manydamos, kad be JAV tarptautinės iniciatyvos gali prarasti svarumą. Be to, nuogaustaujama, kad be JAV klimato politikos srityje gali susidaryti didesnis diplomatinis vakuumas.<sup>5</sup> Netekusios JAV lyderystės kitos šalys gali jaustis mažiau motyvuotos imtis drastiškesnių kovos su klimato kaita veiksmų. Taip pat kyla klausimų dėl Jungtinių Valstijų paramos skurdesnėms šalims, kenčiančioms nuo klimato pokyčių padarinių.

## 2. Istorinis JAV pasitraukimo iš Paryžiaus susitarimo kontekstas

**Pirmasis JAV pasitraukimas iš Paryžiaus susitarimo įvyko 2020 m., valdant ir dabar prezidentaujant klimatokaitos skeptikui Donaldui Trumpui.** Toks sprendimas buvo grindžiamas ekonominiais argumentais, aiškinant, esą susitarimas neigiamai veikia JAV ūkį ir darbo vietas. Taip pat akcentuotas nacionalinis suverenitetas ir teisė priimti savarankiškus su energetikos politika susijusius sprendimus. Šis JAV akibrokštas sulaukė didelio tarptautinės bendruomenės bei mokslininkų pasmerkimo ir buvo vertinamas kaip smūgis pasauliniam susitelkimui kovoti su klimato kaita.

Jungtinės Valstijos **grįžo į Paryžiaus susitarimą 2021 m.**, iškart po Bideno inauguracijos. Tačiau sugrįžimas į Susitarimą nebuvo visiškai sklandus, nes 2021-ųjų metų pabaigoje, po rinkimų į Kongresą, respublikonai ėmė raginti vėl iš jo išstoti. Šįsyk iniciatyva pasitraukti iš Susitarimo nebuvo įgyvendinta, tačiau proceso metu atsiskleidė, kad JAV viduje esama didelių nesutarimų dėl klimato kaitos politikos.

Nagrinėjant **JAV išstojimo iš Paryžiaus susitarimo 2020-iais metais priežastis**, išryškėja keli pagrindiniai punktai:

- **ekonominiai argumentai.** Trumpo administracija tikino, kad Paryžiaus susitarimas pakenks JAV ekonomikai ir darbo rinkai. Susitarimas traktuotas kaip JAV pramonės konkurencingumą ribojantis ir tradicinio energetikos sektoriaus plėtrai trukdantis faktorius.

<sup>3</sup> Jungtinės Amerikos Valstijos paskelbė apie pasitraukimą iš Paryžiaus klimato susitarimo. (2025 m. sausio 19 d.). Prieiga per internetą: <http://klimatokaita.lt/aktualijos/naujienos/jungtines-amerikos-valstijos-paskelbe-apie-pasitraukima-is-paryziaus-klimato-susitarimo/> Tarailaitė, A. (2025 m. sausio 21 d.). JAV traukiasi iš Paryžiaus susitarimo dėl klimato kaitos: ką tai reiškia pasauliui? Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/mokslas-ir-it/11/2466326/jav-traukiasi-is-paryziaus-susitarimo-del-klimato-kaitos-ka-tai-reiskia-pasauliui>

<sup>4</sup> JAV oficialiai traukiasi iš Paryžiaus klimato kaitos susitarimo. (2019 m. lapkričio 5 d.). Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/1113106/jav-oficialiai-traukiasi-is-paryziaus-klimato-kaitos-susitarimo>

<sup>5</sup> JT patvirtino gavusios JAV pranešimą apie traukimąsi iš Paryžiaus susitarimo. (2025 m. sausio 28 d.). Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2472085/jt-patvirtino-gavusios-jav-pranesima-apie-traukimasi-is-paryziaus-susitarimo>

- **Politiniai nesutarimai.** Klimato kaita Jungtinėse Valstijose yra politiškai poliarizuojantis klausimas. Respublikonų partija, kuriai atstovauja Trumpas, dažnai skeptiškai vertina mokslo duomenis apie klimato kaitą ir nepitaria griežtesnėms taisyklėms dėl aplinkos apsaugos.
- **Nacionalinis suverenitetas.** Trumpo administracija pabrėžė, kad Paryžiaus susitarimas pažeidžia JAV nacionalinį suverenitetą ir riboja šalies galimybę priimti savarankiškus sprendimus dėl energetikos politikos.

Nors ir trumpai trukęs, pirmasis JAV išstojimas iš Paryžiaus susitarimo nepaėjo be **pasekmių**, tarp kurių:

- **tarptautiniai padariniai.** Šis JAV sprendimas turėjo reikšmingų geopolitinių ir diplomatinių pasekmių. Jis vertintas kaip atsitraukimas nuo daugiašalės klimato politikos ir susilpnino Jungtinių Valstijų, kaip pasaulinio lyderio kovojant su klimato kaita, vaidmenį. Daugelis valstybių, ypač Europos Sąjunga (ES) ir Kinija, viešai kritikavo šį žingsnį ir pabrėžė, kad jis gali neigiamai paveikti tarptautines pastangas suvaldyti klimato kaitą. Nepaisant to, Paryžiaus susitarimas liko galioti, nes kitos šalys patvirtino savo įsipareigojimus.<sup>6</sup> Trumpo administracija sumažino finansavimą klimato iniciatyvoms, įskaitant Jungtinių Tautų (JT) Tarpvvyriausybinių klimato kaitos komisiją (angl. *Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC*), tačiau visiškai jo nenutraukė. Valstybė liko IPCC narė, nors jos vaidmuo sumenko. Tarptautinėse derybose Trumpo administracija kartu su kai kuriomis naftą eksportuojančiomis šalimis (pvz., Saudo Arabija, Rusija) bandė sumažinti ambicingus bendrus klimato siekius. Trumpas atsisakė oficialiai pripažinti specialiąją 2018 m. IPCC ataskaitą apie klimato atšilimo 1,5 °C pasekmes, tačiau tai neužkirto kelio leidiniui platinti ir jo tarptautiniam pripažinimui.
- **JAV vidaus politikos pokyčiai.** Pasitraukimas iš Susitarimo padalijo politinę Jungtinių Valstijų visuomenę. Respublikonų partija, ypač Trumpo administracija, šį sprendimą vertino kaip siekį apsaugoti Amerikos ekonomiką, o demokratai ir klimato aktyvistai jį griežtai kritikavo. Pavyzdžiui, iniciatyva „Mes vis dar dalyvaujame“ (angl. *We Are Still In*) sulaukė daugelio valstijų ir megapolių, pvz., Kalifornijos, Niujorko, Viskonsino, Los Andželo, Čikagos, stambių verslo korporacijų, tarp kurių - „Apple“, „Google“, „Microsoft“, „Tesla“, prestižinių akademinių įstaigų, tokių kaip Harvardo ir Stanfordo universitetai ir kt., palaikymo. 24 valstijų ir teritorijų gubernatoriai bei kiti lyderiai, atstovaujantys nemažai daliai JAV populiacijos ir ekonomikos, įsipareigojo ir toliau laikytis susitarimo ir siekti neutralumo klimatui.<sup>7</sup> Tai parodė, kokia decentralizuota JAV klimato politika.
- **Netikėta pramonės sektoriaus reakcija.** JAV pasitraukimo iš Susitarimo poveikis ekonomikai buvo nevienareikšmiškas. Prezidento administracija rėmėsi tradicinių pramonės šakų, tokių kaip anglies gavyba, apsaugos argumentu, tačiau nesustojo ir atsinaujinančiųjų išteklių plėtra. Nepaisant federalinio lygmens politikos, augantis privačiojo sektoriaus dėmesys tvarumui ir rinkos jėgos skatino tolesnes investicijas į žaliosios energijos technologijas.

<sup>6</sup> Vokietija kritikuoja JAV pasitraukimą iš Paryžiaus klimato kaitos susitarimo. (2019 m. lapkričio 5 d.). Prieiga per internetą: [https://www.lrytas.lt/pasaulis/ivykiai/2019/11/05/news/vokietija-kritikuoja-jav-pasitraukima-is-paryziaus-klimato-kaitos-susitarimo-12438752#google\\_vignette](https://www.lrytas.lt/pasaulis/ivykiai/2019/11/05/news/vokietija-kritikuoja-jav-pasitraukima-is-paryziaus-klimato-kaitos-susitarimo-12438752#google_vignette)

<sup>7</sup> We Are Still In. We Are Still In. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://www.wearestillin.com/>

America Is All In. (n. d.). America Is All In To Achieve The Goals Of The Paris Agreement. Prieiga per internetą: <https://www.americaisallin.com/>

- **Poveikis pasaulinėms klimato pastangoms.** JAV pasitraukimas sudarė precedentą ir kitoms šalims sumažinti įsipareigojimus, tačiau dauguma valstybių to nepadarė. Kinija ir ES sustiprino savo klimato tikslus, o tarptautinės organizacijos, tokios kaip JT, ragino valstybes laikytis Susitarimo nepaisant JAV sprendimo.<sup>8</sup>
- **JAV sugrįžimas ir ilgalaikės perspektyvos.** 2021 m. Bidenas grąžino JAV į Paryžiaus susitarimą, parodydamas klimato politikos kurso nepastovumą. Jungtinių Valstijų diplomatinės pozicijos klimato klausimais vėl sustiprėjo, tačiau pasitikėjimas JAV, kaip ilgalaikių tarptautinių įsipareigojimų besilaikančia valstybe, buvo sumenkęs.

Daugiausia ekonominių priežasčių nulemtas 2020-ųjų metų JAV pasitraukimas iš Paryžiaus susitarimo padarė nemenką poveikį tiek pačioms Jungtinėms Valstijoms, tiek tarptautinei bendruomenei. Nors šis JAV žingsnis susilpnino tarptautines klimato iniciatyvas, dauguma pasaulio valstybių tęsė savo įsipareigojimus. JAV nacionalinė klimato politika tapo dar labiau poliarizuota, tačiau lyderystės įgyvendinant klimato veiksmus ėmėsi privataus sektoriaus ir vietos valdžios atstovai. Bideno administracijai grąžinus JAV į Susitarimą, tarptautinis bendradarbiavimas buvo atkurtas, tačiau ilgalaikė valstybės pozicija klimato diplomatijoje išliko neapibrėžta.

### **3. JAV išstojimo iš Paryžiaus susitarimo ilgalaikis poveikis pasauliniams klimato veiksams**

2025 m. Trumpo administracijos sprendimą trauktis iš Paryžiaus susitarimo lėmė keletas aplinkybių. Visų pirma, tai susiję su **politiniais nesutarimais** ir kova tarp demokratų ir respublikonų dėl klimato kaitos politikos. Trumpo pozicija dėl iškastinio kuro atitinka Respublikonų partijos kryptį, kuri susiformavo gerokai anksčiau, nei jis žengė į politiką. Naftos pramonės atstovai žinojo apie klimato kaitos riziką dar parėjusio amžiaus aštuntajame dešimtmetyje, tačiau vykdė dezinformacijos kampaniją, siekdami sumenkinti mokslinius įrodymus apie tai. Naftininkai pasitelkė tabako pramonės strategiją – sėti abejones ir sumišimą akcentuojant tiriamų reiškinių neapibrėžtumą ir raginant žvelgti į mokslo išvadas „subalansuotai“. Be to, naftos pramonė finansavo melagingą informaciją apie klimato kaitą skleidusias lobistines organizacijas, tokias kaip „Competitive Enterprise Institute“ ir „Global Climate Coalition“.

Politinė sistema ir psichologiniai aspektai lėmė, kad klimato kaita JAV virto politinių pažiūrų dalimi. Šalies pasidalijimas į „raudonąsias“ ir „mėlynąsias“ valstijas rinkimų kampanijų metu politiką pavertė „komandiniu žaidimu“, kai žmonės balsuoja iš lojalumo kuriai nors partijai, o ne dėl nuostatų atskirais klausimais. Toks pasidalijimas sukūrė palankias sąlygas naftos pramonės kompanijoms sutelkti finansus, lobistines priemones bei dezinformaciją į respublikonų valdomas ir svyruojančias valstijas, kuriose naftininkų naratyvų ir veiksmų efektas buvo didžiausias. Socialinis spaudimas ir skatinimas už tam tikros

<sup>8</sup> Jursevičius, D. (2017 m. kovo 21 d.). JAV neigiant klimato kaitą, su ja kovoti negalės ir kai kurios kitos šalys. Prieiga per internetą: [https://www.15min.lt/naujiena/laisvalaikis/ivairenybes/jav-neigiant-klimato-kaita-su-ja-kovoti-negales-ir-kai-kurios-kitos-salys-941-771948?utm\\_medium=copied](https://www.15min.lt/naujiena/laisvalaikis/ivairenybes/jav-neigiant-klimato-kaita-su-ja-kovoti-negales-ir-kai-kurios-kitos-salys-941-771948?utm_medium=copied)

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

visuomenės grupės viduje nusistovėjusių pažiūrų laikymąsi lemia, kad žmonės sunkiau priima idėjas iš grupės užribo. Taip klimato kaitos klausimas tapo daugelio amerikiečių „kultūrinės tapatybės“ dalimi.<sup>9</sup>

Kitas daliai JAV politikų ir visuomenės narių vis dar labai svarbus aspektas – **ekonominiai argumentai**, ypač susiję su darbo vietų praradimu ir pramonės konkurencingumu.

Prognozuojama, kad **pastarasis JAV pasišalinimas iš Paryžiaus susitarimo turės pasekmių**. Visų pirma, tai dar labiau **pakirs pasitikėjimą Jungtinėmis Valstijomis** kaip atsakinga tarptautine partnere. Be to, pasitraukimas iš Susitarimo kenkia JAV „minkštajai galiai“ ir gali paskatinti kitas šalis apriboti amerikietišku prekių patekimą į savo rinkas. Nepaisant pasitraukimo, perėjimas prie atsinaujinančiųjų energijos šaltinių tiek pačiose Jungtinėse Valstijose, tiek likusiame pasaulyje neturėtų sustoti, o teršalų emisijos toliau mažės, tačiau JAV lyderystės, politinės įtakos ir klimato veiksnių finansavimo stygius bus juntamas. Vis dėlto, Paryžiaus susitarimo principas „iš apačios į viršų“ leis pasauliui judėti į priekį ir be Amerikos.

Taip pat nerimaujama, kad JAV pasitraukimas **gali pakenkti pasaulinėms kovoms su klimato kaita pastangoms** ir sumažinti galimybes pasiekti Paryžiaus susitarimo tikslus. JAV gali nuspręsti neteikti duomenų apie CO2 emisijų dinamiką Jungtinėms Tautoms ir mažiau prisidėti prie klimato programų finansavimo. Dėl Trumpo politikos JAV CO2 emisijos iki 2030 metų gali padidėti net 4 mlrd. tonų – tokiu kiekiu, kokį per metus išmeta ES ir Japonija kartu sudėjus. Toks augimas gali nubraukti visą pastarųjų penkerių metų pažangą mažinant taršą.<sup>10</sup> JAV Vyriausybė apskaičiavo, kad papildomos 4 mlrd. tonų CO2 emisijos padarytų pasauliniam klimatui žalos, kuri viršytų 900 mlrd. JAV dolerių. Labai tikėtina, kad JAV nepavyks pasiekti Paryžiaus susitarimo tikslo – iki 2030 m. sumažinti emisijas 50–52 proc. nuo 2005-ųjų metų lygio. Pagal Trumpo ekonomikos scenarijų emisijos sumažėtų tik 28 proc.<sup>11</sup>

Argentinos prezidentas Javieras Milei svarsto galimybę pasitraukti iš Paryžiaus klimato susitarimo. Galutinis sprendimas dar nepriimtas, tačiau, pasak šaltinių, Argentina greičiausiai paseks JAV pavyzdžiu ir taps antrąja tokį žingsnį žengusia šalimi. Argentinos išstojimas iš Susitarimo suduotų rimtą smūgį pasaulinėms pastangoms kovoti su klimato kaita. Tai taip pat galėtų paveikti ES prekybos susitarimą su „Mercosur“ šalimis („Mercosur“ – tarptautinė muitų sąjunga tarp Brazilijos, Argentinos, Urugvajaus, Paragvajaus ir Bolivijos). ES ir „Mercosur“ susitarime nurodyta, kad šalys gali sustabdyti jo galiojimą, jei viena iš pasirašiusiųjų šalių pasitrauks iš Paryžiaus klimato susitarimo. Be to, gali kilti problemų dėl neseniai pateiktos Argentinos paraiškos įstoti į Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizaciją, kuri reikalauja, kad narės laikytųsi aukštų aplinkosaugos standartų. Argentinos sprendimas pasitraukti iš Paryžiaus susitarimo arba sumažinti įsipareigojimus klimato srityje gali būti vertinami kaip nesuderinami su minėtos organizacijos reikalavimais.<sup>12</sup>

<sup>9</sup> Arvai, J. (2025 m. sausio 22 d.). How the oil industry and growing political divides turned climate change into a partisan issue. Prieiga per internetą: <https://theconversation.com/how-the-oil-industry-and-growing-political-divides-turned-climate-change-into-a-partisan-issue-243879>

<sup>10</sup> Frost, R. (2024 m. lapkričio 6 d.). Drill, baby, drill: What Trump's victory could mean for the future, according to climate expert. Prieiga per internetą: <https://www.euronews.com/green/2024/11/06/drill-baby-drill-what-trumps-victory-could-mean-for-the-future-according-to-climate-expert>

<sup>11</sup> Analysis: Trump election win could add 4bn tonnes to US emissions by 2030. (2024 m. kovo 6 d.). Prieiga per internetą: <https://www.carbonbrief.org/analysis-trump-election-win-could-add-4bn-tonnes-to-us-emissions-by-2030/>

<sup>12</sup> Milei says he's considering taking Argentina out of Paris Agreement. (2025 m. vasario 6 d.). Prieiga per internetą: <https://www.batimes.com.ar/news/argentina/milei-says-hes-considering-taking-argentina-out-of-paris-agreement.phtml?form=MG0AV3>

Avalos, S. (2024 m. lapkričio 15 d.). Is Argentina's Milei on brink of leaving Paris climate accord? Prieiga per internetą: <https://www.ibtimes.com/argentinas-milei-brink-leaving-paris-climate-accord-3751321>

Avalos, S. (2024 m. lapkričio 15 d.). Is Milei on the verge of withdrawing Argentina from the Paris Agreement? Prieiga per internetą: <https://www.batimes.com.ar/news/world/is-milei-on-the-verge-of-withdrawing-argentina-from-the-paris-agreement.phtml>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

JAV verslininkas milijardierius Michaelas Bloombergas paskelbė, kad po Jungtinių Valstijų antrojo pasitraukimo iš Paryžiaus susitarimo JT kovą su klimato kaita remis jo fondas. Šia intervencija Bloombergas siekia užtikrinti, kad JT klimato kaitos konvencija gautų finansavimą net ir JAV nutraukus įnašus. Paprastai Jungtinės Valstijos finansuoja 22 proc. Klimato kaitos konvencijos sekretoriato biudžeto. Šios agentūros veiklos išlaidos 2024–2025 m. turėtų siekti 88,4 mln. eurų. Pasak JT kovos su klimato kaita vadovo Simono Stiello, tokie įnašai gyvybiškai svarbūs norint užtikrinti, kad JT klimato kaitos sekretoriatas galėtų padėti šalims vykdyti Paryžiaus susitarime numatytus įsipareigojimus mažinti emisijas bei siekti atsparios ir visiems saugesnės ateities.<sup>13</sup>

Galiausiai neatmetama, kad pasitraukimas iš Susitarimo gali **neigiamai paveikti JAV ekonomiką ir visuomenę**, nes klimato kaita jau dabar kelia didelių problemų, tokių kaip ekstremalus oro reiškiniai ir pakrantės erozija. Svarstoma, kad Trumpo sprendimas pasitraukti iš Paryžiaus susitarimo yra bloga žinia JAV ūkiui, pasaulinei lyderystei ir ne klimato politikos tikslams. Klimato politika naudinga verslui, nes JAV atsinaujinančiosios energetikos pramonėje dirba dvigubai daugiau žmonių nei anglių, naftos ir dujų sektoriuose. Pasitraukimas iš Paryžiaus susitarimo reiškia prarastas galimybes JAV įmonėms, verslui ir vartotojams, o ES, Japonija ir Kinija yra pasirengusios perimti lyderystę mažai taršių technologijų srityje.

JAV pasitraukimas iš Paryžiaus susitarimo yra rimtas iššūkis pasauliui kovojant su klimato kaita. Jungtinės Valstijos yra vienos didžiausių teršėjų pasaulyje, todėl jų dalyvavimas šiame Susitarime yra labai svarbus.

#### 4. Aplinkos politikos vizija „Projekte 2025“

Verta atkreipti dėmesį, kad pastarąjį JAV pasitraukimą iš Paryžiaus susitarimo buvo galima nuspėti atsižvelgiant į tai, kad Trumpas savo antrosios kadencijos metu iš esmės vadovaujasi leidinyje „Mandatas lyderystei 2025: konservatorių pažadas“ (angl. *2025 Mandate for Leadership: The Conservative Promise*<sup>14</sup>) pateiktomis gairėmis. Šis 922 puslapių dokumentas yra Amerikos konservatorių analitinio centro „The Heritage Foundation“ dar 2022 m. pradėtos iniciatyvos „Projektas 2025“ (angl. *Project 2025*) dalis.<sup>15</sup>

Šiuo projektu siekiama pakartoti 1981 m. tuomečio prezidento Ronaldo Reagano taikytą modelį, leidusį jam greitai įgyvendinti savo politiką. Dokumente teigta, kad „Projekto 2025“ darbotvarkė bus tarp pagrindinių 2024 m. JAV prezidento rinkimų klausimų. Trumpas viešai tvirtino apie šį planą nieko nežinojęs (ir išsakė prieštaravimų kai kurioms jo dalims), tačiau ryšys akivaizdus – daugelis plano autorių glaudžiai susiję su dabartiniu JAV prezidentu.

Young, H. (2024 m. lapkričio 19 d.). What will happen if Argentina quits Paris climate agreement? Prieiga per internetą: <https://www.dw.com/en/what-will-happen-if-argentina-quits-paris-climate-agreement/a-70825297>

Mishra, S. (2024 m. lapkričio 14 d.). Argentina's Javier Milei could follow Trump's lead on climate change. Prieiga per internetą: <https://www.independent.co.uk/climate-change/news/argentina-javier-milei-climate-trump-b2646946.html>

<sup>13</sup> Po JAV atsitraukimo, JT klimato agentūrą finansuoti pasiūlė milijardierius Bloombergas. (2025 m. sausio 23 d.). Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2467873/po-jav-atsitraukimo-jt-klimato-agentura-finansuoti-pasiuole-milijardierius-bloombergas>

<sup>14</sup> The Heritage Foundation. (2023). Mandate for Leadership 2025: The Conservative Promise. Prieiga per internetą: [https://static.project2025.org/2025\\_MandateForLeadership\\_FULL.pdf](https://static.project2025.org/2025_MandateForLeadership_FULL.pdf)

<sup>15</sup> The Heritage Foundation. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://www.heritage.org/>

Chretien, S. (2023 m. sausio 31 d.). Project 2025. Prieiga per internetą: <https://www.heritage.org/conservatism/commentary/project-2025>

Project 2025. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://www.project2025.org/>

### **Pagrindinės „Projekte 2025“ brėžiamos kryptys:**

- sustiprinti prezidento valdžią suteikiant vykdomajai valdžiai didesnę federalinio biurokratinio aparato kontrolę;
- pakeisti karjeros valstybės tarnautojus administracijai lojaliais asmenimis;
- panaikinti kelis vyriausybinius departamentus, įskaitant Nacionalinio saugumo ir Švietimo departamentus, taip pat Nacionalinę vandenynų ir atmosferos administraciją;
- remti krikščioniškąjį nacionalizmą ir šeimos vertybes, drausti abortus ir pornografiją;
- mažinti mokesčius, riboti imigraciją ir didinti gynybos išlaidas;
- užsienio politikoje pagrindinį dėmesį skirti Kinijai.

### **Dokumente numatomi reikšmingi su aplinkos politika susiję pokyčiai:**

- radikali Aplinkos apsaugos agentūros (angl. *Environmental Protection Agency, EPA*) pertvarka ir jos įgaliojimų apribojimas;
- didžiosios dalies JAV klimato politikos siekių atšaukimas;
- Nacionalinės vandenynų ir atmosferos administracijos išformavimas arba privatizavimas;
- valstybinių aplinkosaugos teisės aktų dubliavimosi ir teisinių bylų dėl pažeidimų mažinimas;
- mineralinių išteklių gavybos plėtra;
- federalinės įtakos vertinant projektus pagal Nacionalinį aplinkosaugos politikos aktą ribojimas;
- iškastinio kuro energetikos skatinimas ir subsidijų vėjo bei saulės energetikai atsisakymas;
- branduolinės energetikos licencijavimo proceso paspartinimas;
- prieinamo ir patikimo energijos tiekimo kaimiškosioms bendruomenėms užtikrinimas.

### **„Mandato lyderystei 2025“ 417-448 puslapiuose pateikiamos konservatorių įžvalgos ir vizija dėl EPA:**

- EPA veikla Bideno prezidentavimo metu vertinama kaip perteklinė reguliacinė našta, apsunkinanti pramonę ir didinanti priklausomybę nuo atsinaujinančiųjų išteklių energijos.
- Numatoma decentralizuoti agentūrą, didinti valstijų ir vietos valdžios vaidmenį aplinkosaugos procesuose. EPA turėtų veikti kaip pagalbinė institucija, gerųjų praktikų skleidėja.
- Siūloma „apkarpyti“ EPA finansavimą, sumažinti agentūros aparatą ir užtikrinti didesnį sprendimų skaidrumą.
- Kitiškai vertinamas „liberalių aktyvistų“ įtakos EPA stiprėjimas ir klimato politikos vykdymas be Kongreso priežiūros.


Iš esmės leidinyje pabrėžiama būtinybė grįžti prie „bazinių principų“, užtikrinti aiškias, mokliškai pagrįstas reguliavimo priemones, vengti „perteklinės kontrolės ir klimato politikos primetimo“.

Nors Trumpas neigia tiesioginį ryšį su „Projektu 2025“, jo administracijos veiksmai rodo ką kita:

- keletas prie „Projekto 2025“ prisidėjusių asmenų gavo svarbias pareigas. Pavyzdžiui, Brendanas Carras, parašęs dokumento skyrių apie Federalinę ryšių komisiją, paskirtas šios komisijos vadovu, o kitas projekto dalyvis Tomas Homanas tapo atsakingas už pasienio politiką.

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

Cituojant arba naudojant šį šaltinį, nuoroda į Nacionalinę biblioteką yra būtina.  
Šioje apžvalgoje pateikiamas turinys nėra oficiali Nacionalinės bibliotekos nuomonė.

LNB / IAS / S / 2025-03-05 / Psl. 7 iš 13  
© Nacionalinė biblioteka, 2025 /  Слава Україні!



- Pirmieji Trumpo antrosios kadencijos sprendimai atitinka „Projekto 2025“ rekomendacijas. Pavyzdžiui, buvo pasirašyti įsakymai, leidžiantys plėsti naftos gavybą Aliaskoje ir mažinti PFAS (perfluoralkilintų ir polifluoralkilintų medžiagų) reguliavimą geriamajame vandenyje.
- Trumpo administracijos vykdytas išlaidų mažinimas atitinka projekto tikslą „apkarpyti“ federalinės valdžios programas ir stiprinti konservatyvių institucijų įtaką.

Trumpo kandidatas į EPA vadovus, buvęs JAV Atstovų Rūmų narys Lee Zeldinas įsipareigojo laikytis Trumpo rinkimų kampanijos pažadų didinti JAV dominavimą energetikos srityje ir atšaukti aplinkosaugos taisykles, įvestas valdant prezidentui Bidenui, tačiau pažymėjo tikėjimą, kad klimato kaita yra reali, o Trumpo komentarus siūlė vertinti kaip nerimą dėl žaliosios politikos kainos. „Manau, kad jam nerimą kelia kai kurių politikos sričių, dėl kurių vyksta diskusijos ir nuomonės skiriasi, ekonominiai kaštai“, – sakė Zeldinas. Jis pažadėjo pirmenybę teikti vandens ir oro švarai, bet savo planų klimato kaitos problemai spręsti smulkiau neaptarė.<sup>16</sup>

Trumpo administracija pašalino informaciją apie klimato krizę iš JAV vyriausybinių svetainių argumentuodama, kad kovoti su klimato kaita nepelninga ir akcentuodama siekį atkurti „Amerikos energetinį dominavimą“. Su klimatu susijusių duomenų neliko Gynybos, Valstybės, Transporto ir Žemės ūkio departamentų svetainėse. Pašalintos nuorodos į klimato kaitos tyrimus ir duomenis apie miškų gaisrų riziką. Transporto departamentas įsakė atšaukti bet kokius politinius sprendimus ar finansavimą, susijusį su klimato kaita, ŠESD emisijomis, rasine lygybe, lytine tapatybe, aplinkosauginiu teisingumu ir pan. Transporto sekretorius Seanas Duffy teigė, kad administracija siekia „pašalinti perteklinius reglamentus“, kurie esą stabdė ekonomikos augimą. Nebeliko reikalavimo, kad valstybės finansuojami infrastruktūros, pvz., ligoninių, mokyklų, greitkelių, projektai būtų atsparesni gamtos stichijoms – atlaikytų smarkesnes audras ir potvynius. Ekspertų nuomone, JAV administracija galbūt seks Floridos valstijos pavyzdžiu – uždraus minėti klimato kaitą dokumentuose. NASA klimato svetainė dar veikia, bet joje pranešama apie netrukus įvyksiančius pasikeitimus. Informacija apie klimato kaitą EPA ir Energetikos departamento svetainėse tapo mažiau pastebima. Įspėjama, kad šie veiksmai neeliminuos klimato krizės poveikio. Kritikai teigia, kad šalinant mokslinę informaciją ir neleidžiant visuomenei suvokti krizės masto bandoma manipuluoti viešąja nuomone. Kai kurie ekspertai siekį nuslėpti esminę informaciją nuo visuomenės vadina „šiuolaikiniu knygų deginimu“. Pirmosios Trumpo kadencijos metu su klimato kaita susijusių terminų federalinėse svetainėse sumažėjo 40 proc. Bideno administracija šią informaciją atkūrė ir išplėtojo. Dabartinė JAV administracija nekomentavo, kas lemia vykdomus pokyčius, tik pabrėžė, kad įgyvendina politiką, skirtą „Amerikos energetiniam dominavimui“.<sup>17</sup>

Trumpo administracija bando atšaukti 20 mlrd. JAV dolerių finansavimą, skirtą klimato ir švarios energijos projektams. Šias lėšas Bidenas buvo skyręs projektams, turėjusiems sumažinti ŠESD emisijas. EPA vadovas Zeldinas pareiškė, kad sieks susigrąžinti „sunkiai uždirbtus mokesčių mokėtojų pinigus“ iš finansavimą gavusių nevyriausybinių aplinkosaugos organizacijų ir kitų subjektų. Jis teigė, kad jo administracija nebetoleruos „pinigų švaistymo“ ir netinkamo naudojimo. Lėšos buvo paskirstytos per „žaliąją banką“, formaliai žinomą kaip ŠESD mažinimo fondas, veikiantis pagal Bideno infliacijos mažinimo įstatymą. Šis fondas skirtas teikti konkursines dotacijas ne pelno organizacijoms ir bendruomenių plėtos bankams, ypač daug dėmesio skiriant socialiai pažeidžiamoms visuomenės grupėms. „Žaliąją banką“ „korupciniu fondu“ apšaukė ir susirūpinimą dėl jo skaidrumo išreiškė Kongreso respublikonai bandė panaikinti šį fondą jau 2024 m., tačiau jų iniciatyvą sustabdė Senatą kontroliavę demokratai. Švarios energijos šalininkai Zeldino veiksmus pavadino politiniu triuku ir Konstitucijos pažeidimu. Jie pareiškė ketinantys ginčyti šį sprendimą teismuose. Aplinkosaugos grupių teigimu, tai ataka, nukreipta ne tik į švarios energijos investicijas, bet ir į programas, skirtas padėti amerikiečių šeimoms.<sup>18</sup>

Taigi, nors Trumpas iš pradžių neigė sąsajas su „Projektu 2025“, jo administracijos politika rodo, kad šiame dokumente suformuluotos gairės daro reikšmingą įtaką sprendimams, priimamiems įvairiose srityse, neaplenkiant nė aplinkosaugos.<sup>19</sup>

<sup>16</sup> D. Trumpo pasirinktas aplinkosaugos vadovas sako, kad klimato kaita – reali. (2025 m. sausio 17 d.). Prieiga per internetą:

<https://www.alfa.lt/aktualijos/pasaulis/d-trumpo-pasirinktas-aplinkosaugos-vadovas-sako-kad-klimato-kaita-reali/-40339631/>

<sup>17</sup> Milman, O. (2025 m. vasario 4 d.). Trump climate change federal websites. Prieiga per internetą: <https://www.theguardian.com/us-news/2025/feb/04/trump-climate-change-federal-websites>

<sup>18</sup> Wright, R., Daly, M. (2025 m. vasario 15 d.). Trump administration will try to revoke \$20 billion in funding for climate projects. Prieiga per internetą: <https://www.euronews.com/green/2025/02/15/trump-administration-will-try-to-revoke-20-billion-in-funding-for-climate-projects>

<sup>19</sup> Lezak, S., Haya, B. (2024 m. lapkričio 1 d.). US election: Trump is threatening to turn back the tide on America's environmental laws and reverse climate progress. Prieiga per internetą: <https://theconversation.com/us-election-trump-is-threatening-to-turn-back-the-tide-on-americas-environmental-laws-and-reverse-climate-progress-242456>

The Conversation. (2025 m. sausio 8 d.). 3 ways Trump's EPA could use the language of science to weaken pollution controls. Prieiga per internetą: <https://theconversation.com/3-ways-trumps-epa-could-use-the-language-of-science-to-weaken-pollution-controls-243362>



## 5. Pasitraukimo iš Paryžiaus susitarimo ilgalaikės pasekmės JAV ekonomikai

Numatoma, kad 2025 metų sausio mėnesį paskelbtas JAV pasitraukimas iš Paryžiaus klimato susitarimo turės ilgalaikių ekonominių pasekmių, ypač su atsinaujinančiąja energetika susijusiai pramonei, darbo vietų kūrimui ir investicijoms į žaliąsias technologijas.

Šis žingsnis **gali sumažinti JAV konkurencingumą atsinaujinančiosios energetikos sektoriuje.**

Paryžiaus susitarimas skatino šalis bendradarbiauti mažinant ŠESD emisijas ir investuojant į švarias technologijas. JAV nusprendus atsisakyti šių įsipareigojimų, gali sumažėti investicijos į atsinaujinančiąją energetiką. Jei JAV Vyriausybė mažins atitinkamų iniciatyvų rėmimą, sektoriaus augimas gali sulėtėti, o konkurencingumas tarptautinėje rinkoje – sumažėti. Kitos šalys, pvz., ES valstybės, Kinija, toliau stiprins savo pozicijas atsinaujinančiosios energetikos sektoriuje, o JAV nuo jų gali atsilikti.

Išstojimas iš klimato Susitarimo **gali daryti neigiamą poveikį darbo vietų kūrimui** JAV žaliųjų technologijų sektoriuje. Perėjimas prie atsinaujinančiųjų šaltinių energetikos dažnai paskatina naujų darbo vietų kūrimą inžinerijos, gamybos ir technologijų srityse. Klimato politika palanki verslui – šiuo metu su atsinaujinančiąja energetika susijusioje pramonėje JAV dirba dvigubai daugiau žmonių nei anglies, naftos ir dujų sektoriuose. Tačiau JAV investicijų į atsinaujinančiąją energetiką sumažinimas gali lemti darbo vietų praradimą ir sektoriaus augimo sulėtėjimą. Pavyzdžiui, 2017 m. Trumpui pirmą kartą paskelbus apie sprendimą trauktis iš Paryžiaus susitarimo prognozuota, kad atsinaujinančiosios energetikos sektoriuje bus parasta tūkstančiai darbo vietų.<sup>20</sup> Be to, neatmetama, kad JAV administracijos įgyvendinami pokyčiai gali paskatinti didesnę priklausomybę nuo iškastinio kuro, o tai gali lemti ilgalaikius neigiamus padarinius darbo rinkai, ypač regionuose, kurie jau dabar yra priklausomi nuo tradicinių energijos šaltinių.<sup>21</sup>

JAV pasitraukimas iš Paryžiaus susitarimo **gali sumažinti investicijas į žaliąsias technologijas.** Šalys, besilaikančios tarptautinių klimato politikos standartų, dažnai sulaukia tarptautinės finansinės paramos ir investicijų. Be to, JAV pavyzdys gali paskatinti kitas šalis susimąžinti su klimato kaita susijusius įsipareigojimus – dėl to globaliu mastu investicijos žaliųjų technologijų srityje dar labiau sumenkėtų. JAV pasitraukimas iš Paryžiaus susitarimo gali lemti mažesnę finansavimą žaliųjų technologijų projektams tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygiais. Tai paveiktų inovacijų vystymąsi ir technologijų pažangą.

Kaip matyti, JAV pasitraukimas iš Paryžiaus klimato susitarimo gali turėti reikšmingų padarinių tiek šalies, tiek pasaulio ūkiui ir klimatui. Šis sprendimas gali lemti ne tik JAV ekonominius nuostolius, bet ir paskatinti globalius klimato pokyčius, kurie galiausiai paveiktų viso pasaulio ekonomiką ir ekologiją.

<sup>20</sup> Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija. (2017 m. birželio 2 d.). ITUC: JAV pasitraukimas iš Paryžiaus klimato susitarimo paveiks viso pasaulio darbuotojus. Prieiga per internetą: <https://www.lpsk.lt/2017/06/02/ituc-jav-pasitraukimas-is-paryziaus-klimato-susitarimo-paveiks-viso-pasaulio-darbuotojus/>

<sup>21</sup> Broga, K. (2025 m. sausio 21 d.). Trumpas ketina trauktis Paryžiaus klimato susitarimo, didinti iškastinio kuro gavybą. Prieiga per internetą: <https://m.kauno.diena.lt/naujienos/pasaulis/ekonomika-ir-politika/trumpas-ketina-trauktis-paryziaus-klimato-susitarimo-didinti-iskastinio-kuro-gavyba-1208665>

Apskritai, JAV veiksmai verčia abejoti dėl šalies gebėjimo lyderiauti sprendžiant klimato problemas ir palaikant ilgalaikį tvarumą.

## 6. Pasitraukimo iš klimato susitarimo poveikis JAV santykiams su sąjungininkais

2025 metų JAV pasitraukimas iš Paryžiaus klimato susitarimo padarys reikšmingą poveikį šalies santykiams su Europos Sąjunga ir kitais sąjungininkais, kurie griežtai laikosi šios tarptautinės sutarties. Šiame kontekste galima išskirti keletą svarbių aspektų.<sup>22</sup>

**Politinio pasitikėjimo erozija ir daugiaplanio bendradarbiavimo silpnėjimas.** Šioje apžvalgoje nagrinėjamas JAV sprendimas gali sukelti pasitikėjimo tarp Amerikos ir jos sąjungininkų, ypač – ES šalių, kurios laikosi griežtų įsipareigojimų dėl klimato kaitos, krizę. Valstybės gali suabejoti dėl JAV tarptautiniu lygiu priimtų įsipareigojimų patikimumo ir bendradarbiavimo perspektyvų. Neatmetama, kad ES, akcentuojanti klimato politiką kaip esminę savo tarptautinio bendradarbiavimo dalį ir būdama viena pagrindinių Paryžiaus susitarimo šalininkių, gali vertinti JAV pasitraukimą kaip atsakomybės vengimą.<sup>23</sup> JAV sprendimas gali būti priimtas kaip signalas, kad Vašingtonas neketina rimtai bendradarbiauti globaliais klausimais, o tai gali apsunkinti dialogą ir kitose srityse. Kaip minėta, tai jau antrasis JAV pasitraukimas iš Paryžiaus susitarimo. Pirmasis įvyko per Trumpo pirmąją kadenciją 2017-iais metais, o oficialiai įsigaliojo 2020 metų lapkričio mėnesį. Matomas nepastovumas didina sąjungininkų nuogaštavimus dėl JAV politikos tęstinumo ir patikimumo tarptautiniuose susitarimuose. Tokie veiksmai galiausiai gali lemti politinį atotrūkį, nes sąjungininkai gali jaustis apgauti ir būti mažiau linkę bendradarbiauti su JAV kitose srityse, pavyzdžiui, saugumo ar prekybos politikos klausimais.<sup>24</sup>

**Ekonominiai padariniai – prekybos ir investicijų sumažėjimas.** JAV pasitraukimas gali paveikti prekybos tarp JAV ir Europos šalių srautus bei investicijas. Sąjungininkai, siekdami sumažinti priklausomybę nuo JAV rinkos, gali ieškoti alternatyvių partnerių, labiau atitinkančių jų tvarumo siekius. ES ir kitos šalys, tokios kaip Japonija, Pietų Korėja, jau yra paskelbusios ambicingus tikslus mažinti ŠESD emisijas ir investuoti į žaliąsias technologijas. JAV nusišalinimas nuo klimato reikalų gali paskatinti ES stiprinti poziciją žaliosios ekonomikos srityje – tai gali baigtis ekonominiu atotrūkiu tarp sąjungininkų. ES jau svarstė įvesti anglies dioksido pasienio mokestį (angl. *carbon border tax*), kuris būtų taikomas importuojamoms prekėms iš šalių, nesilaikančių griežtų klimato politikos standartų. Jei Vašingtonas nepriims panašių standartų, tokia priemonė galėtų reikšmingai paveikti JAV eksportą į Europą.

Pilietinės žiniasklaidos iniciatyvos „Klimato reporteriai“ dalyvių Aistės Pikšrytės, europinės politikos analitikės, ir Kęstučio Kupšio, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nario, Vartotojų aljanso viceprezidento

<sup>22</sup> JT patvirtino gavusios JAV pranešimą apie traukimąsi iš Paryžiaus susitarimo. (2025 m. sausio 28 d.). Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/pasaulis/jt-patvirtino-gavusios-jav-pranesima-apie-traukimasi-is-paryziaus-susitarimo-57-2384718>

<sup>23</sup> EK vadovė: Paryžiaus susitarimas dėl klimato kaitos tebėra geriausia žmonijos viltis. (2025 m. sausio 21 d.). Prieiga per internetą: [https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/pasaulis/ek-vadove-paryziaus-susitarimas-del-klimato-kaitos-tebera-geriausia-zmonijos-viltis-57-2380464?utm\\_medium=copied](https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/pasaulis/ek-vadove-paryziaus-susitarimas-del-klimato-kaitos-tebera-geriausia-zmonijos-viltis-57-2380464?utm_medium=copied)

<sup>24</sup> Morgan, W., Newell, B. (2024 m. lapkričio 8 d.). 10 reasons why US President-elect Donald Trump can't derail global climate action. Prieiga per internetą: <https://theconversation.com/10-reasons-why-us-president-elect-donald-trump-cant-derail-global-climate-action-243251>

publikacijoje<sup>25</sup> pažymima, kad Trumpas, paskelbęs apie JAV energetikos „nepaprastą padėtį“ ir naują „gręžk, vaikelai, gręžk“ (angl. *drill, baby drill*) strategiją, siekia įvairiapusisškai skatinti išskastinio kuro industrijos plėtrą JAV nusisukant nuo žaliosios energetikos. Šis žingsnis sulaukė liaupsių ir iš kai kurių Lietuvos komentatorių, tačiau tokia energetikos politika džiaugtis anksti, nes ji kelia daugiau klausimų nei atsakymų dėl Trumpo neprognozuojamumo ir kitų politikos nežinomųjų. Aišku tik tiek, kad JAV energetikos kursas bus sutelktas į maksimalų naftos ir gamtinių dujų gavybos didinimą, o atsinaujinančiųjų išteklių energetikos plėtra lėtės. Pagrindinės „Klimato reporterių“ išvagos:

- Trumpo pažadas sumažinti energijos kainas perpus kelia abejonių, nes tai prasilenkia su ekonomine logika – naftos kainą sumažinti perpus būtų nepelninga. Be to, JAV naftos ir gamtinių dujų išgavimas jau dabar siekia rekordines aukštumas, tad „nepaprastoji padėtis“ gali būti viešųjų ryšių triukas.
- Trumpas siekia ne tik JAV energetinės nepriklausomybės, bet ir energetinio dominavimo. Tai gali ženkliai padidinti ES ir JAV energijos kainų atotrūkį ir pakenkti ES pramonės konkurencingumui.
- Vienintelis struktūrinis aukštų ES energijos kainų problemos sprendimas yra dekarbonizacija ir perėjimas prie žaliųjų technologijų. Būtina tęsti ES elektros rinkos reformą ir stiprinti europinę švarių technologijų pramonės politiką.
- ES taisyklės, pavyzdžiui, baudų taikymas už metano emisijų standartų neatitinkantį kurą, pasienio anglies dioksido mokestis, Trumpui nepatiks. Dėl to gali kilti tarifų karai.
- Trumpas jau pasitelkia ekonominį šantažą grasindamas tarifais ir reikalaujamas, kad ES pirktų iš JAV energijos išteklius. Tai kuria pavojingą precedentą, grąžinantį pasaulį į kolonializmo laikus.
- Apskritai tokia politika nežada nieko gero globaliai klimato politikai. Prieš džiaugiantis pigesniu kuru, derėtų įvertinti agresyvios Trumpo politikos pasekmes klimato kaitos stabdymui, atsinaujinančiųjų išteklių energetikos plėtrai ir teisės viršenybe grįstai pasaulio tvarkai. Trumpalaikis naivus džiaugsmas gali baigtis rimtu susirūpinimu dėl ilgalaikių pasekmių.

**Tarptautinės lyderystės praradimas ir globalus klimato veiksmų silpnėjimas.** JAV pavyzdys gali paskatinti kitas šalis, ypač didžiąsias teršėjas, tokias kaip Kinija ir Indija, susimąžinti kovos su klimato kaita įsipareigojimus. Dėl to gali sumenkėti globalios pastangos mažinti ŠESD emisijas. ES ir kitos šalys gali ieškoti naujų bendradarbiavimo galimybių su Paryžiaus susitarimą remiančiomis valstybėmis. Tai gali lemti naujų tarptautinių susitarimų kūrimą be JAV. Be to, Jungtinių Valstijų sprendimas trauktis iš Paryžiaus susitarimo atveria kelią kitoms valstybėms, pvz., Kinijai ar ES, užimti lyderės pozicijas klimato kaitos klausimais. Pavyzdžiui, Kinija jau yra paskelbusi apie siekį iki 2060 m. tapti klimatui neutralia valstybe ir aktyviai investuoja į atsinaujinančiųjų išteklių energetiką. Labai svarbu ir tai, kad išstojimas iš Susitarimo leidžia JAV nutraukti milijardinę paramą skurdesnėms šalims, kenčiančioms nuo klimato krizės padarinių, tokių kaip potvyniai ar karščio bangos. Tai gali dar labiau pabloginti santykius su sąjungininkais, kurie į šią pagalbą žvelgia kaip į globalios atsakomybės dalį.<sup>26</sup>

Oficialiais Jungtinių Valstijų klimato stebėjimo duomenimis, 2023 m. JAV patyrė rekordiškai daug – 28 stichines nelaimės, kurių kiekviena atsiėjo per 1 mlrd. JAV dolerių. 2024 m. tokių nelaimių įvyko vos viena mažiau, be to, tai buvo karščiausi metai<sup>27</sup>, o Los Andželą nusiaubė didžiausi gaisrai šalies istorijoje. Šie įvykiai rodo, kad klimato krizė yra reali ir kad siekiant ją suvaldyti būtina veikti globaliu mastu. JAV pasitraukimą iš klimato Susitarimo šių problemų akivaizdoje sąjungininkai gali laikyti itin neatsakingu veiksmu.

<sup>25</sup> Pikšnytė, A., Kupšys, K. (2025 m. vasario 6 d.). Aistė Pikšnytė, Kęstutis Kupšys. Nepaprastoji Donald Trumpo energetikos padėtis. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/pozicija/679/2478266/aiste-piksnyte-kestutis-kupsys-nepaprastoji-donald-trumpo-energetikos-padetis>

<sup>26</sup> Colenbrander, S. (2023 m. lapkričio 29 d.). China is already paying substantial climate finance while US is global laggard, new analysis. Prieiga per internetą: <https://theconversation.com/china-is-already-paying-substantial-climate-finance-while-us-is-global-laggard-new-analysis-218444>

<sup>27</sup> National Centers for Environmental Information. (2025 m. kovo 10 d.). Billion-Dollar Weather and Climate Disasters. Prieiga per internetą: <https://www.ncei.noaa.gov/access/billions/>

Inauguracinėje kalboje Trumpas pabrėžė siekį skatinti naftos ir dujų gavybą, o tai prieštarauja Paryžiaus susitarimo tikslams ir sąjungininkų prioritetams mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro. Be to, JAV sprendimas trauktis iš Susitarimo gali pakirsti sąjungininkų politinį pasitikėjimą Jungtinėmis Valstijomis, taip pat pakenkti supervalstybės ekonominiam bendradarbiavimui su ES bei tarptautinei lyderystei klimato srityje. Konkrečios rizikos – nuo ES galimų prekybos sankcijų iki Kinijos stiprėjančios lyderystės – signalizuoja apie ilgalaikes pasekmes JAV pozicijoms globalioje erdvėje.

Taigi, JAV išstojimas iš Paryžiaus klimato susitarimo neabejotinai darys ilgalaikį poveikį jų santykiams su ES ir kitais sąjungininkais. Pasitikėjimo krizė, ekonominiai padariniai ir tarptautinės politikos pokyčiai gali lemti reikšmingus globalios aplinkosaugos architektūros poslinkius. JAV sprendimas silpnina valstybės poziciją pasaulyje, tačiau suteikia postūmį kitoms šalims aktyviau veikti kovos su klimato kaita srityje.

## **7. Apibendrinimas ir akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje**

JAV pasitraukimas iš Paryžiaus susitarimo dėl klimato kaitos turės reikšmingų pasekmių tiek tarptautinei klimato politikai, tiek pačioms Jungtinėms Valstijoms. Šis sprendimas rodo politinį nestabilumą ir suduoda smūgį pasaulinėms pastangoms mažinti ŠESD emisijas. Atlikus su šiuo JAV žingsniu susijusio viešojo diskurso analizę išryškėję pagrindiniai aspektai:

- pakartotinis pasitraukimas iš Susitarimo pabrėžia JAV krypties klimato politikoje nenusipėjimą. Toks nepastovumas mažina JAV, kaip ilgalaikio tarptautinių klimato susitarimų partnerio, patikimumą.
- JAV praranda lyderystę klimato politikoje, leisdama kitoms šalims, pvz., ES ir Kinijai, formuoti tarptautinę klimato darbotvarkę. Tikėtina, kad kai kurios šalys kovai su klimato krize skirs daugiau dėmesio ir išteklių, tačiau JAV pasitraukimas gali apsunkinti derybas dėl bendrų pasaulinių tikslų ir paskatinti dalį valstybių peržiūrėti savo įsipareigojimus.
- JAV pasitraukimas gali sulėtinti investicijas į atsinaujinančiųjų išteklių energetiką, nes federalinė parama šiam sektoriui mažės. Tai gali susilpninti JAV konkurencingumą žaliosios ekonomikos srityje. Be to, potencialios prekybos kliūtys, tokios kaip ES anglies dvideginio pasienio mokestis, gali neigiamai paveikti JAV eksportą.
- Nepaisant federalinio sprendimo, daugelis valstijų ir didžiųjų miestų ketina tęsti klimato politikos įgyvendinimą. Privatus sektorius, reaguodamas į rinkos poreikius ir tarptautinius standartus, taip pat palaiko investicijas į tvarią energetiką.
- JAV politika gali sumenkinti pasaulines pastangas riboti klimato kaitą, ypač jei ir kitos šalys paseks šiuo pavyzdžiu. Sumažinus federalinį reguliavimą gali padidėti ŠESD emisijos – tai lemtų ilgalaikį neigiamą poveikį globaliai temperatūrai.
- Konservatorių iniciatyva „Projektas 2025“, kuria siekiama didinti prezidento valdžią ir mažinti aplinkosauginį reguliavimą, gali tapti svarbiu veiksniumi, formuojančiu JAV administracijos klimato politikos pagrindus.

JAV pasitraukimas iš Paryžiaus susitarimo 2025 m. yra reikšmingas ekonominis ir geopolitinis įvykis, kurio pasekmės išliks ilgai. Nors kai kurios JAV vidaus ir tarptautinės struktūros stengsis išlaikyti tvarumo kryptį, šis sprendimas pakerta tarptautinį pasitikėjimą JAV klimato įsipareigojimais ir gali keisti geopolitinę galių pusiausvyrą klimato politikoje.


Akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje

Atsižvelgiant į šiame darbe aptartus poslinkius, Lietuvos politikos formuotojams vertėtų:

- stiprinti šalies poziciją tarptautinėse klimato derybose, taip pat aktyviai dalyvauti ES iniciatyvose, kuriomis siekiama išlaikyti Paryžiaus susitarimo tikslus ir daryti spaudimą JAV laikytis tarptautinių įsipareigojimų. Būtina siekti, kad ES ir jos partneriai įtrauktų aiškias klimato politikos nuostatas į prekybos ir investicijų susitarimus su JAV.
- Pasirengti galimiems ekonominiams iššūkiams, kritiškai vertinti JAV pasitraukimo iš Paryžiaus susitarimo poveikį Lietuvos eksportui ir investicijoms. Reikėtų išanalizuoti galimą ES anglies dvideginio pasienio mokesčio poveikį šalies verslui ir rengti strategijas, kaip išlaikyti konkurencingumą. Taip pat svarbu stebėti energijos kainų pokyčius ir JAV iškastinio kuro politikos poveikį pasaulinėms rinkoms.
- Skatinti žaliosios ekonomikos plėtrą Lietuvoje – didinti investicijas į atsinaujinančiųjų išteklių energetiką ir energetinį efektyvumą, kad mūsų pramonė būtų pasirengusi tarptautiniams ateities klimato standartams. Šiame kontekste svarbu stiprinti bendradarbiavimą su ES partneriais, siekiant finansinės ir technologinės paramos perėjimui prie tvarios ekonomikos.
- Išlaikyti Lietuvos energetinį saugumą. Būtina diversifikuoti energijos gamybos išteklius, kad sumažėtų priklausomybė nuo tarptautinių rinkų ir būtų mažiau juntami jų svyravimai dėl JAV ir kitų šalių klimato politikos pokyčių. Intensyvesnė vietinės žaliosios energijos gamybos pajėgumų plėtra užtikrintų stabilų energijos tiekimą ateityje.
- Stebėti geopolitinius pokyčius, susijusius su klimato politika. Svarbu analizuoti, kaip JAV veiksmai keičia ES ir Kinijos pozicijas klimato kaitos klausimais, vertinti pokyčių įtaką Lietuvos strateginiams interesams bei transatlantiniams santykiams, taip pat numatyti šalies vaidmenį priimant ateities strateginius ES sprendimus dėl klimato politikos ir energetikos.
- Didinti visuomenės ir verslo įsitraukimą. Būtina skatinti Lietuvos savivaldą ir privatų sektorių imtis aplinką tausojančių iniciatyvų, nepriklausomai nuo globalių politinių pokyčių, taip pat įgyvendinti priemones, kurios užtikrintų ilgalaikę investicijų į klimatui neutralias technologijas apsaugą. Svarbu ugdyti visuomenės sąmoningumą, didinti supratimą apie pražūtingą klimato kaitos poveikį ir būtinybę siekti tvarumo.

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

Cituojant arba naudojant šį šaltinį, nuoroda į Nacionalinę biblioteką yra būtina.  
Šioje apžvalgoje pateikiamas turinys nėra oficiali Nacionalinės bibliotekos nuomonė.

LNB / IAS / S / 2025-03-05 / Psl. 13 iš 13  
© Nacionalinė biblioteka, 2025 /  Слава Україні!